

SVJETSKI DAN LUTKARSTVA 2026

Slavljenje svjetla života / Hijenin san

Dragi sunarodnjaci, lutkari UNIMA-e, stanovnici Zemlje,

Narod Bamanan iz Malija, kao i mnogi drugi narodi svijeta, vjeruje u neprekidno stvaranje – u svijet koji nastaje iz glasa Boga Stvoritelja, kroz kovitlajuće i spiralne riječi.

Duh prvog vulkana spustio se na zemlju kao „Meren“, prvo božanstvo – lutka koja je trebala upravljati tada još kaotičnim svijetom.

Ta prva lutka, u liku žene, rodila je biljke, životinje i ljude.

Oživljavati prošlost i predstavljati lutkarstvo, jedan od važnih elemenata svjetske kulturne baštine, nije samo znanstveni zadatak. To je i dokaz ljudske inteligencije i ljubavi prema vlastitoj kulturi.

Tema nije nova, ali njezina snaga ostaje.

U lutkarskom kazalištu, gdje svi igraju dvostruku igru, čak ni čovjek visokog društvenog položaja ne može izbjeći moralne posljedice postupaka lutke.

Igra lutaka pruža nam fascinantniji pogled na duh vremena: narod je pravi junak ovog kazališta – narod koji utjelovljuje radost života i jednostavne životne užitke.

Jedinstvena ljepota lutke, bogatstvo njezina kazališta i glazbe, pjesme i plesovi koji odražavaju drevna vjerovanja i autentičnu civilizaciju – sve to predstavlja snažan izvor nadahnuća za kazališne umjetnike, a posebno za mlade koji sudjeluju u stvaranju univerzalne kulture.

Odgoj mladih oduvijek je bio briga naroda Mandé, kao i cijelog svijeta. Zato vijeće starješina nastoji mladima osigurati najbolje uvjete za njihov tjelesni, intelektualni i moralni razvoj – između ostalog i kroz lutkarstvo u svim njegovim oblicima.

U našoj prošlosti odrasli nikada nisu prepuštali mlade bez vodstva. Mladi ne smiju biti ostavljeni sami sebi.

Mudra osoba mora biti uzor mladima.

Lutkarstvo nas uči kako nasmijati ljude, a istodobno ih podsjetiti na moralne vrijednosti.

Lutka koja se kreće na mjesecini – u kazalištu ili izvan njega – poput je karavane. Ona je selo.

To je moje selo. Tu živim.

„Kad lešinar ide na konjski sajam, čini to kako bi se pripremio za budućnost“, jer zna da će doći vrijeme gladi. Taj zagonetni jezik bamanan lutka uči mlade da svake godine otvaraju nova polja, ali i da čuvaju tradiciju.

Svjetski dan lutkarstva slavlje je svjetla života.

U velikim institucijama svjetske kulture nalazimo lutke – nalazimo UNIMA-u. Lutke su, često povezane s religijom, u samom središtu života – umjetničkog, društvenog i političkog.

Slušamo duhove lutaka kada nam govore.

Lutka je poput sunca – ona nas mora grijati toplinom ljubavi i razumijevanja. Takva je i UNIMA: poput ljubavi vječnog sunca.

UNIMA je životna predanost. To je velika kulturna i politička institucija bez koje narodi svijeta više ne mogu. Kao instrument svijesti, solidarnosti i komunikacije, lutkarstvo danas zaslužuje posebnu pozornost – u svom stvaranju, razvoju i širenju po svijetu.

Lutka je ogledalo našeg kulturnog identiteta. Ona je odskočna daska za procvat umjetnosti i kulture i nezamjenjiv prostor za potvrdu ljudske kreativnosti.

Zato se umjetnost lutkarstva mora dijeliti.

Ljepota lutke oduvijek izaziva divljenje. Lutkarstvo je bilo i ostat će dio života naroda svijeta od samih početaka vremena.

Definirati nešto znači postaviti granice. Lutka, međutim, odbija granice. Ona ih nadilazi. Lutka prodire posvuda i širi se na sve. Ona je jedan od najsnažnijih izraza duše naroda.

U prošlosti su ljudi učili kroz priče i zabavljali se predstavama malih ljudi ili životinja koje su, viseći na koncima ili bez njih, oživljavale u rukama lutkara.

Kada je započela povijest lutkarstva u Mali? Teško je reći. Mnogi povjesničari smatraju da počinje između 9. i 12. stoljeća.

Lutkarsko kazalište Malija zauzima posebno mjesto u povijesti afričkog lutkarstva. Godine 1878. prvi ga je izvan Afrike opisao Paul Soleillet.

Na raskrižju afričkih umjetnosti, lutka u Maliju nalik je velikom kanuu – sa ili bez jedra – kojem je potreban samo lagani val da zaplovi.

Rivalstva među zajednicama često su se rješavala kroz umjetnost lutkarstva. Ona je pretvarala sukobe u savezništva.

U tom smislu UNIMA i lutkarstvo mogu se shvatiti kao san hijene – totemske životinje.

Hijena, simbol snage i siline, vodi nas u san o budućnosti: o svijetu u kojem je čovjek u skladu sa svojim tijelom i umom. San o zajedništvu. San o dijeljenju. San o boljem sutra.

Jer, kada ne znamo odakle dolazimo, ne znamo ni kamo idemo.

Svoj dar naslijedio sam od oca, koji ga je naslijedio od svoga oca. Moj otac želio je da utjelovim duh svijeta Bamanan i njegovih tradicija.

A ono što mi se danas događa – zaista je čudesno. Sada ja svome ocu donosim nove ideje.

Dragi lutkari svijeta, lutka prenosi glas predaka. Njezina snaga daje joj autoritet i moć.

Moja je misija promicati tradicionalno lutkarstvo i drevne prakse – od kiparstva do tehnika animacije – diljem svijeta. Istodobno želim učiti o kazališnim tradicijama Afrike i drugih kultura, o jedinstvenom spoju maski, lutaka, glazbe, plesa i pjesme.

Djeci Malija, djeci Afrike i djeci cijeloga svijeta želim da zavole ovo veliko društveno pamćenje koje nazivamo univerzalnom kulturnom baštinom.

Neumorno radim na tome da se umjetnost tradicionalnog lutkarstva prepozna u svoj svojoj originalnosti, bogatstvu i snazi.

Na kraju zahvaljujem svim članovima UNIMA-e i svima koji vjeruju u umjetnost lutkarstva. Posebnu zahvalnost upućujem Svjetskom kongresu UNIMA-eF 2025.

Hvala na suradnjama, znanju i iskustvu koje dijelimo.

Neka BA FARO, božica vode, bude moja domovina dok moja domovina doista ne postane moja.